

Навчальна програма з МАТЕМАТИКИ

2

Видавництво

™

«Підручники
і посібники»

А. М. Зайка, С. С. Тарнавська

На допомогу вчителям початкових класів,
дирекції закладів загальної середньої освіти

Пропонуємо розширений, конкретизований варіант
навчальної програми з математики для 2 класу
відповідно до Державного стандарту
початкової освіти (2018 р.) як орієнтир
у складанні власної освітньої програми закладу 2019 р.

Навчальна програма з математики (математична освітня галузь)

2 клас

Пояснювальна записка

Освітню програму математичної освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти (2018 р.) та відповідної Типової освітньої програми, розробленої колективом під керівництвом Шияна Р. Б., з елементами конкретизації та деталізації.

Метою математичної освітньої галузі є розвиток математичного мислення дитини, здатності розуміти й оцінювати математичні факти й закономірності, розпізнавати в повсякденному житті проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, способів, робити усвідомлений вибір, моделювати процеси та ситуації для вирішення проблем, формувати математичні й інші ключові компетентності, необхідні учню/учениці для життя та продовження навчання.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** математичної освітньої галузі в початковій школі є:

- формування в учнів розуміння ролі й значення математики в пізнанні явищ, структур і закономірностей навколишнього світу;
- формування здатності розпізнавати серед повсякденних проблем ті, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів і способів;
- формування в дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток уміння здійснювати дослідження, аналіз, планування послідовності дій для розв'язання повсякденних проблем математичного змісту, зокрема й сюжетних задач;
- формування в учнів логічного, критичного мислення (міркування), уміння

оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач;

- формування та розвиток усвідомлених обчислювальних навичок;
- розвиток математичного мовлення учнів, вироблення вміння описувати математичні факти, відношення й закономірності, побачене, почуте, прочитане за допомогою простих математичних моделей;
- формування відповідального ставлення щодо висування гіпотез, їх оцінювання, доведення або спростування, обґрунтування свого вибору;
- набування досвіду дослідження просторових відношень, форм об'єктів навколишнього світу, конструювання площинних та об'ємних геометричних фігур;
- розвиток уміння сприймати, перетворювати та оцінювати здобуту інформацію, використовуючи різні джерела, зокрема й засоби інформаційно-комунікаційних технологій.

У початковому курсі математичної освіти, відповідно до окресленої мети і сформульованих завдань, визначено такі **змістові лінії**: «Лічба», «Числа. Дії з числами», «Вирази, рівності, нерівності», «Вимірювання величин», «Просторові відношення. Геометричні фігури», «Математичні задачі і дослідження», «Робота з даними».

У межах змістових ліній **«Лічба»**, **«Числа. Дії з числами»** здійснюється формування поняття цілого невід'ємного числа, насамперед через розуміння принципу утворення різних видів чисел (натуральних одноцифрових, двоцифрових, нуля), їх порівняння та способів виконання арифметичних дій із цими числами — додавання, віднімання, множення й ділення. Крім того, розгортається робота з дослідження законів і властивостей, способів виконання арифметичних дій, залежностей між компонентами й результатами між ними під час розв'язання навчальних та повсякденних проблем математичного змісту, зокрема й сюжетних задач.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні (числові) вирази, вирази зі змінною, числові рівності й нерівності; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

У рамках змістової лінії **«Величини. Вимірювання величин»**, спираючись на суб'єктний досвід та практичну необхідність, учні ознайомлюються з основними величинами, їх одиницями вимірювання, вчать *вимірювати величини* (довжину, масу, час, місткість (об'єм)) за допомогою підручних засобів та вимірювальних приладів, а також оперувати грошима. Водночас учні виконують перетворення, порівняння, додавання і віднімання, множення й ділення з іменованими числами, розв'язують навчальні та повсякденні проблеми математичного змісту, у тому числі й сюжетні задачі, використовуючи різні одиниці величин.

У процесі навчальної роботи з різними величинами виокремлюється також і *робота з геометричним матеріалом*, дослідження просторових відношень та геометричних фігур різних форм, конструювання площинних та об'ємних фігур з підручного матеріалу, створення макетів реальних та уявних об'єктів різних конструкцій, виконання простих завдань, описаних

у математичних текстах, зокрема й сюжетних задачах геометричного змісту (змістова лінія «*Просторові відношення. Геометричні фігури*»).

Завданнями змістової лінії «*Математичні задачі і дослідження*» є формування в учнів на матеріалі сюжетних (навчальних і практичних), в т.ч. геометричних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів.

Змістова лінія «*Робота з даними*» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення, аналізу і впорядкування даних за певною ознакою, опрацювання даних в умові задачі чи зібраних за допомогою опитувальника тощо.

У рамках усіх змістових ліній здійснюється формування в учнів початкових умінь із математичного моделювання, зокрема під час передбачення ймовірного результату, дослідження реальних об'єктів та процесів, розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач тощо. Важливо, що вміння учнів початкової школи створювати прості математичні моделі (схеми, таблиці, діаграми тощо), застосовувати їх у повсякденних ситуаціях розвивається за принципом наступності (у дошкільному віці діти мали змогу працювати з предметними моделями — іграшками, фотографіями, глобусом тощо).

До програми подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення початкового курсу математики. Учитель/вчителька обирає теми самостійно з огляду на педагогічну доцільність та визначає час і глибину їх опрацювання.

Математика застосовується у вивченні інших предметів/освітніх галузей шляхом використання учнями математичних методів та інших засобів у процесі пізнання дійсності, зокрема, обчислень, порівнянь, узагальнень тощо; організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів тощо.

Пропонований зміст навчального матеріалу й результатів навчання 2 клас

Зміст навчального матеріалу	Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1	2	3
1. Змістова лінія «Лічба»		
<p>Ознаки об'єктів навколишнього світу</p> <p>Спільні та відмінні ознаки.</p> <p>Порівняння й впорядкування об'єктів навколишнього світу за однією або декількома ознаками.</p>	<p>Розрізняє, порівнює і впорядковує об'єкти навколишнього світу за однією або декількома ознаками в ході вивчення математичних фактів, об'єктів, понять</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виділяє, розрізняє та знаходить вказані або/і необхідні ознаки об'єктів навколишнього світу для розв'язання математичної проблеми; - порівнює і впорядковує об'єкти навколишнього світу за однією або декількома ознаками; - об'єднує об'єкти в групу за спільною ознакою, за кількісними даними (при додаванні і множенні); - розбиває об'єкти на групи за

		<p>спільною ознакою, за кількісними характеристиками (при відніманні, діленні на рівні частини й на вміщення);</p> <p>- припускає, як і на скільки рівних частин треба поділити об'єкти/групи об'єктів для розв'язання життєвої чи математичної задачі/завдання</p>
<p>Лічба об'єктів навколишнього світу в межах 100</p> <p>Кількісна й порядкова лічба.</p> <p>Лічба в прямому і зворотному порядку</p>	<p>Лічить об'єкти навколишнього світу</p>	<p>Учень / учениця:</p> <p>- <i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні;</p> <p>- <i>лічить</i> за правилами лічби об'єкти навколишнього світу в межах 100, розташовані в ряду, по колу, хаотично тощо; двійками, п'ятірками, десятками, уживаючи кількісні та порядкові числівники;</p> <p>- <i>називає</i> числа натурального ряду до 100 в прямому і зворотному порядку;</p> <p>- <i>відтворює</i> в різних видах діяльності ймовірні та фактичні результати лічби об'єктів, що їх оточують (малює, викладає мозаїку, створює аплікацію, співає, складає власні лічилки тощо);</p> <p>- <i>оперує</i> числами в межах 100, розв'язуючи різні життєві проблеми (шукає номер квартири (будинку), місця в кінотеатрі, у вагоні потяга, автобусі, літаку, номер кабінету в різних установах, номер телефону тощо)</p>
<p>Зіставлення ймовірного та фактичного результатів лічби.</p> <p>Перевірка правильності лічби зручним для себе способом</p>	<p>Передбачає ймовірний результат лічби, використовуючи моделі, знання і власний досвід. Намагається обґрунтувати достовірність результату</p>	<p>- <i>передбачає</i> ймовірний результат лічби об'єктів навколишнього світу, доступних для спостереження;</p> <p>- <i>зіставляє</i> ймовірний та фактичний результати лічби об'єктів;</p> <p>- <i>виконує</i> перевірку правильності лічби довільним способом (лічба в різних напрямках, лічба групами об'єктів, звірка результату з відповідями вчителя/вчительки, однокласників, довідкової літератури тощо);</p> <p>- <i>робить висновок</i> про достовірність передбаченого результату; знаходить і пропонує варіанти раціональної лічби</p>

2. Змістова лінія «Числа. Дії з числами»

1	2	3
<p>Натуральні числа й число 0</p> <p>Нумерація чисел першої сотні.</p> <p>Десяток. Числа 11-100. Позиційний запис числа. Числовий промінь (пряма). Попереднє й наступне числа.</p> <p>Порівняння чисел. Знаки $<$, $>$, $=$</p>	<p>Лічить об'єкти навколишнього світу, позначає числом (усно і письмово) результат лічби.</p> <p>Порівнює числа різними способами: визначає рівність і нерівність чисел</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>утворює</i> натуральні числа прилічуванням і відлічуванням одиниці; - <i>утворює</i> числа різними способами; - <i>читає</i> і <i>записує</i> натуральні числа (мінімум до 100) та нуль — словами й цифрами; - <i>знає</i> і <i>називає</i> склад чисел 2 – 10; - <i>співвідносить</i> кількість об'єктів навколишнього світу з відповідним натуральним числом і навпаки; - <i>досліджує</i>, що одна й та ж цифра в записі числа набуває різних значень залежно від своєї позиції; - <i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; - <i>визначає</i> розрядний склад двоцифрового числа; - <i>подає</i> (називає й записує) числа у вигляді суми розрядних доданків; - <i>визначає</i> місце числа на числовому промені; - <i>порівнює</i> натуральні числа в межах 100 різними способами (за послідовністю лічби, за розміщенням на числовому промені, за десятковим складом числа); - <i>позначає</i> результат порівнювання за допомогою знаків $>$, $<$, $=$
<p>Арифметичні дії додавання й віднімання</p> <p>Назви компонентів та результатів дій додавання й віднімання. Зв'язок між діями додавання та віднімання.</p> <p>Знаходження невідомих компонентів дій додавання та віднімання.</p> <p>Переставний закон додавання.</p>	<p>Установлює залежності між компонентами й результатом дій додавання і віднімання. Використовує зв'язок між діями й залежності між компонентами й результатами дій в обчисленнях.</p> <p>Розуміє сутність переставного закону.</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розуміє</i> сутність та умови виконання арифметичних дій додавання й віднімання; - <i>використовує</i> в мовленні назви компонентів і результату дій додавання й віднімання; - <i>установлює</i> взаємозв'язок між діями додавання й віднімання, - <i>використовує</i> його під час обчислень, знаходження невідомих компонентів; - <i>визначає</i> невідомий компонент дії додавання й віднімання, <i>знаходить</i> його значення; - <i>користується</i> в обчисленнях переставним законом додавання;

<p>Додавання й віднімання чисел у межах 100.</p> <p>Прийоми виконання арифметичних дій додавання й віднімання.</p> <p>Збільшення/зменшення числа на кілька одиниць. Різницеве порівняння.</p> <p>Порядок дій у виразах на 2 – 3 дії.</p>	<p>Прогнозує результат виконання арифметичної дії.</p> <p>Обчислює усно зручним для себе способом у навчальних і практичних ситуаціях.</p> <p>Розуміє сутність збільшення та зменшення числа на кілька одиниць, різницевого порівняння чисел.</p> <p>Знає правила про порядок дій у виразах на дії додавання й віднімання</p>	<p>- виконує додавання та віднімання чисел на основі знання нумерації та прийомів обчислення (табличне додавання і віднімання чисел; додавання і віднімання чисел без переходу через десяток; додавання і віднімання чисел, коли сума одиниць дорівнює десяти; віднімання у випадку, коли в розряді одиниць нуль одиниць та додавання й віднімання чисел з переходом через десяток;</p> <p>- володіє навичками додавання і віднімання чисел у межах 100;</p> <p>- прогнозує результат додавання та віднімання,</p> <p>- перевіряє правильність обчислень; знаходить помилки і виправляє їх;</p> <p>- знаходить число, яке на кілька одиниць більше/менше за дане;</p> <p>- зв'язує, знаходить, на скільки одне число більше або менше за інше;</p> <p>- використовує знання різницевого порівняння чисел для розв'язання практичних та навчальних задач;</p> <p>- застосовує правила про порядок дій у виразах на додавання і віднімання у ході обчислень</p>
<p>Арифметичні дії множення і ділення</p> <p>Суть/зміст дій множення (знаходження цілого) й ділення (знаходження частини цілого).</p> <p>Назви компонентів та результатів дій множення й ділення.</p> <p>Зв'язок між діями множення й ділення.</p> <p>Знаходження невідомих компонентів дій множення й ділення.</p> <p>Переставний закон множення.</p> <p>Множення й ділення чисел у межах 100.</p> <p>Прийоми виконання</p>	<p>Установлює залежності між компонентами й результатом дій множення і ділення. Використовує зв'язок між діями та залежності між компонентами й результатами дій в обчисленнях.</p>	<p>Учень / учениця:</p> <p>- розуміє сутність та умови виконання арифметичних дій множення й ділення;</p> <p>- використовує в мовленні назви компонентів і результату дій множення й ділення;</p> <p>- установлює взаємозв'язок між діями множення й ділення;</p> <p>- використовує його під час обчислень, знаходження невідомих компонентів;</p> <p>- визначає невідомий компонент дії множення й ділення;</p> <p>- знаходить його значення;</p> <p>- користується в обчисленнях переставним законом множення;</p> <p>- виконує множення й ділення чисел на основі знання нумерації та прийомів обчислення (табличні випадки</p>

<p>арифметичних дій множення і ділення.</p> <p>Збільшення та зменшення числа в кілька разів. Кратне порівняння</p>	<p>Прогнозує результат виконання арифметичної дії.</p> <p>Розуміє сутність збільшення та зменшення числа в кілька разів, кратного порівняння чисел</p>	<p>множення й ділення з числами 2 – 5, множення й ділення з числами 6 – 9 (із опорою на таблиці), особливі випадки множення й ділення);</p> <ul style="list-style-type: none"> - володіє навичками множення одноцифрових чисел; - прогнозує результат множення і ділення; - перевіряє правильність обчислень; знаходить помилки й виправляє їх; - з'ясовує, знаходить, у скільки разів одне число більше або менше за інше; - використовує знання кратного порівняння чисел для розв'язання практичних і навчальних задач
--	--	--

3. Змістова лінія «Вирази. Рівності. Нерівності»

1	2	3
<p>Математичний вираз та його значення. Вирази на 1 – 3 дії.</p> <p>Порядок виконання дій у математичних виразах на 2 – 3 дії з дужками й без дужок.</p> <p>Вирази зі змінною на 1 – 2 дії.</p> <p>Числові рівності й нерівності.</p>	<p>Обчислює значення виразів на 1 – 3 дії.</p> <p>Знає правила про порядок дій у виразах на дії двох ступенів.</p> <p>Розуміє сутність змінної у виразі.</p> <p>Установлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - читає і записує математичні вирази: сума й різниця; добуток, частка; читає і записує математичні вирази за змістом задачі, завдання; - обчислює суму (додає), різницю (віднімає), добуток (множить), частку (ділить) зручним для себе способом у межах 100, використовуючи прийоми і способи їх виконання; - знаходить значення математичних виразів на 1 – 3 дії; - знаходить помилки в математичних обчисленнях, усуває їх, виконуючи необхідні дії; - використовує правила про порядок дій у виразах на дії двох ступенів в обчисленнях; - обирає послідовність дій для розв'язання проблемної ситуації; - читає й записує вирази зі змінною за змістом задачі, завдання; - обчислює значення виразу зі змінною при вказаних значеннях змінної; - розуміє, що значення виразу зі змінною залежить від значення змінної; - розрізняє та читає числові рівності й нерівності; - установлює істинність (правильність) чи хибність (неправильність) числових рівностей і нерівностей, виконуючи обчислення, порівняння за записами й суттю дій,

		властивостями дій; - складає і записує на основі малюнків, рисунків, схем та умови завдання істинні (правильні) числові рівності й нерівності
Ймовірний та фактичний результати обчислень	Визначає приблизний результат і перевіряє його достовірність, виконуючи обчислення	Учень / учениця: - передбачає результат обчислень; - переконується в достовірності обчислення, здійснивши перевірку зручним для себе способом, робить відповідний висновок

4. Змістова лінія «Величини. Вимірювання величин»

1	2	3
<p>Величини: довжина, маса, місткість, час</p> <p>Вимірювання величин (довжини, маси, місткості (об'єму), часу) за допомогою підручних засобів та вимірювальних приладів. Вимірювання місткості (об'єму) посудини за допомогою літрової (або іншої) мірки.</p> <p>Одиниці величин та співвідношення між ними.</p> <p>Запис результатів вимірювання величин.</p> <p>Порівняння об'єктів навколишнього світу за довжиною, масою, місткістю (об'ємом), тривалістю.</p> <p>Доцільність застосування одиниць вимірювання величин у конкретних ситуаціях.</p> <p>Розв'язання проблемних ситуацій навчального й повсякденного життя учнів, що містять групи</p>	<p>Вимірює величини (кількісні ознаки об'єктів навколишнього світу), використовуючи підручні засоби та вимірювальні прилади.</p> <p>Розуміє необхідність стандартних одиниць величин. Знає основні одиниці програмових величин.</p> <p>Аналізує проблемні ситуації, визначає групи пов'язаних між собою величин для</p>	<p>Учень / учениця:</p> <p>- здійснює вимірювання величин за допомогою необхідних вимірювальних приладів (лінійка, годинник, мензурка, терези) та різного роду нестандартних мірок / підручних засобів (стрічка, сірникова коробка, п'ядь, пісковий годинник, склянка, ложка тощо); - вимірює місткість посудини за допомогою літрової мірки;</p> <p>- співвідносить відповідні одиниці величин;</p> <p>- записує результати вимірювання основних величин у сантиметрах (см), дециметрах (дм), метрах (м); кілограмах (кг); годинах (год), хвилинах (хв); літрах (л);</p> <p>- порівнює об'єкти навколишнього світу за довжиною, масою, місткістю (об'ємом), тривалістю/часом;</p> <p>- пояснює, які одиниці вимірювання величини доцільно використовувати в конкретному випадку; - розуміє відмінність між поняттями зважування й відважування; - оперує одиницями довжини, маси, місткості, часу при розв'язанні навчальних і практичних завдань; - розв'язує сюжетні задачі математичного й практичного змісту,</p>

пов'язаних між собою величин	розв'язання задач і завдань математичного й практичного змісту	у тому числі й геометричні (довжина одного й кількох однакових предметів, маса однакових предметів, та обернені до них завдання)
Вимірювання довжини предметів або відрізків Побудова відрізків заданої довжини. Побудова прямокутника (квадрата) за довжинами його сторін. Обчислення периметра лінійних, плоских геометричних фігур. Периметр прямокутника, квадрата	Вимірює і будує відрізки зазначеної/вказаної довжини.	Учень / учениця: - <i>вимірює</i> довжини предметів або відрізків; - <i>будує</i> відрізки заданої довжини; - <i>будує</i> прямокутник за вказаними довжинами його сторін; - <i>обчислює</i> периметри геометричних фігур; - <i>досліджує і використовує</i> при обчисленнях формули знаходження периметрів прямокутника і квадрата
Визначення часу за циферблатом годинника з точністю до 1 год/5 хв. Календар та його використання для опису й розв'язання повсякденних проблем	Визначає час. Знає одиниці часу — година, хвилина. Користується годинником і календарем у своїх практичних цілях.	Учень / учениця: - <i>визначає</i> час за циферблатом годинника з точністю до 1 год/5 хв, за календарем — дні (доби) тижня, дати; - <i>позначає</i> час на зображенні / макеті циферблата годинника зі стрілками; - <i>використовує</i> календар для опису і розв'язання повсякденних проблем
Іменовані числа Перетворення іменованих чисел, виражених в одиницях двох найменувань. Порівняння, додавання й віднімання, множення й ділення іменованих чисел.	Оперує іменованими числами	Учень / учениця: - <i>читає і записує</i> іменовані числа; - <i>розрізняє</i> поняття простого та складеного іменованого числа; - <i>перетворює</i> іменовані числа, виражені в одиницях двох найменувань; - <i>порівнює</i> іменовані числа, подані в одиницях довжини, маси, місткості (об'єму), часу; - <i>виконує</i> дії додавання й віднімання з іменованими числами, поданими в однакових одиницях
Гроші. Операції з грошима.	Виконує порівняння і дії з грошовими одиницями.	Учень / учениця: - <i>розрізняє</i> поняття «гроші», «купюри», «монети», «ціна», «вартість»; - <i>оперує</i> грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності (продаж і покупки на шкільних ярмарках тощо); - <i>використовує</i> грошові одиниці, їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.) та співвідношення між

Формування поняття «решта»		ними під час розв'язання завдань практичного змісту; - розв'язує завдання на знаходження решти
5. Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»		
1	2	3
Розміщення об'єктів на площині та в просторі. Напрямки руху об'єктів	Описує або/і зображує схематичне розміщення, напрям і рух об'єктів на площині, здебільшого по прямій.	Учень / учениця: - <i>установлює відносно</i> розміщення об'єктів на площині та в просторі (лівіше, правіше, вище, нижче тощо для оформлення письмової роботи), використовуючи математичну мову; - <i>демонструє вміння</i> переміщувати об'єкти в заданих напрямках: справа наліво, зліва направо, згори вниз, знизу вгору; - <i>коментує свої дії</i> , уживаючи в мовленні відповідні математичні терміни
Геометричні фігури: точка, пряма, крива, промінь, відрізок, ламана, кут, коло, їх істотні ознаки. Геометричні площинні фігури: трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник, круг, їх істотні ознаки, елементи. Геометричні об'ємні фігури: куб, піраміда, куля, конус, циліндр, їхні істотні ознаки.	Розрізняє й моделює геометричні фігури за їх істотними ознаками.	Учень / учениця: - <i>розрізняє і класифікує</i> геометричні фігури за їх істотними ознаками; - <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; - <i>розрізняє</i> основні елементи площинних та об'ємних геометричних фігур; - <i>наводить</i> приклади предметів довкілля, які мають форму площинної чи об'ємної фігури
Розпізнавання знайомих геометричних площинних та об'ємних фігур серед предметів навколишнього середовища, на малюнках	Розпізнає знайомі геометричні площинні та об'ємні фігури серед предметів навколишнього середовища й на малюнках	Учень / учениця: - <i>розпізнає</i> геометричні площинні та об'ємні фігури за їх істотними ознаками; - <i>розрізняє й називає</i> форму об'ємної фігури; - <i>знаходить</i> відомі площинні та об'ємні фігури серед предметів навколишнього середовища, на малюнках
Конструювання знайомих площинних та об'ємних геометричних фігур із	Конструює площинні та об'ємні фігури з	Учень / учениця: - <i>відтворює</i> досліджувані геометричні форми (вирізає, наклеює, малює, моделює та ін.), використовуючи для

<p>підручного матеріалу.</p> <p>Моделювання геометричних фігур із підручного матеріалу (шнурків, олівців, паличок, пластиліну тощо).</p> <p>Створення макетів реальних та уявних об'єктів</p>	<p>підручного матеріалу, створює макети реальних та уявних об'єктів</p>	<p>цього не лише готові геометричні фігури, а й упізнані в предметах навколишнього світу (в курсі інтегрованого навчального предмета);</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>конструює</i> знайомі площинні та об'ємні фігури з підручного матеріалу (пластиліну, глини, соломки, конструктора тощо); - <i>моделює</i> геометричні фігури з підручного матеріалу (шнурків, олівців, паличок тощо); - <i>створює</i> макети реальних та уявних об'єктів
--	---	---

6. Змістова лінія «Математичні задачі та дослідження»

1	2	3
<p>Прості сюжетні, у тому числі компетентнісно-зорієнтовані задачі</p> <p>Життєві проблеми, які розв'язуються математичним шляхом (тексти математичного змісту, сюжетні задачі), їх розв'язання з опорою на прості математичні моделі</p>	<p>Перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) у схематичний рисунок, схему, таблицю, числовий вираз.</p> <p>Описує (коментує) послідовність дій стосовно розв'язання проблемного завдання (у тому числі сюжетної задачі)</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>знаходить</i> потрібну інформацію, використовуючи зокрема й засоби ІКТ (інформаційно - комунікаційні технології); - <i>перетворює (зображує)</i> інформацію (почуту, побачену, прочитану), зміст задачі в схематичний рисунок, схему, таблицю, числовий вираз; - <i>з'ясовує</i>, яка інформація потрібна для розв'язування проблемного завдання, у тому числі й сюжетних задач (яка інформація наявна, якої інформації немає і яку треба знайти); - <i>описує (коментує) послідовність</i> дій стосовно розв'язання проблемного завдання (у тому числі сюжетної задачі) за допомогою дорослого або самостійно; <i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; - <i>застосовує</i> різні способи виконання арифметичних дій із числами (додавання, віднімання, множення, ділення) під час розв'язування завдань та конкретних життєвих проблем, описаних у математичних задачах; - <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; - <i>складає</i> прості сюжетні задачі
<p>Складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом</p> <p>Виконання математичних завдань</p>	<p>Виконує прості завдання, описані в математичних текстах,</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>виявляє</i> математичне завдання в тексті; - <i>знаходить</i> необхідні (суттєві) дані

	в тому числі і в сюжетних задачах	<p>для виконання завдання;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>виконує</i> завдання, що впливає з тексту, використовуючи конкретні об'єкти, малюнки, таблиці тощо; - <i>створює</i> математичну модель задачі (у різних формах: короткий запис, схема, схематичний рисунок, таблиця, ілюстрація предметна й графічна тощо); - <i>добирає</i> самостійно для себе раціональну форму математичної моделі; - <i>складає</i> задачі на 1-2 (3) дії (за вказаною сюжетною тематикою, за вказаним видом, за визначеною дією – подібну до розглянутої за практичними власними та колективними діями)
<i>Розв'язання повсякденних проблем, сюжетних задач</i>	Розв'язує повсякденні проблеми математичного змісту (зокрема й сюжетні задачі) з використанням конкретних об'єктів, застосовуючи методи аналізу та синтезу	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>моделює</i> повсякденні проблеми математичного змісту, зокрема й сюжетні задачі, з допомогою математичних моделей, застосовуючи методи аналізу й синтезу; - <i>розв'язує</i> проблемні завдання, у тому числі сюжетні задачі, з опорою на прості математичні моделі; - <i>оцінює</i> правильність розв'язання математичних задач із допомогою дорослого або самостійно, робить відповідний висновок
<i>Навчальні дослідження</i>	Досліджує закономірності математичних фактів, властивостей, залежностей	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей, залежностей із допомогою вчителя (зміни результату дії від зміни одного з компонентів, властивостей додавання й віднімання суми до/від числа, додавання й віднімання числа до/від суми); - <i>використовує</i> властивості додавання й віднімання як основу для способів виконання арифметичної дії
<i>Істинні й хибні твердження</i>	Обирає із запропонованих тверджень правильні (істинні) або/і неправильні (хибні) самостійно чи з допомогою однокласників, дорослих	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розпізнає</i> серед тверджень правильні (істинні) / неправильні (хибні); - <i>обирає</i> із запропонованих тверджень правильні (істинні) або/і неправильні (хибні) самостійно чи з допомогою однокласників, дорослих; - <i>обґрунтовує</i> власний вибір

Помилки в обчисленнях. Способи усунення помилок	Знаходить помилки (логічні, обчислювальні тощо) й пропонує спосіб, щоб їх усунути	Учень / учениця: - <i>знаходить</i> помилки у математичних обчисленнях, доборі дій для розв'язування сюжетних задач, <i>усуває</i> їх, виконуючи необхідні дії з поясненням
7. Змістова лінія «Робота з даними»		
1	2	3
Виділення, читання й упорядкування даних із таблиць, піктограм, схем, умови задачі за певною ознакою (ознаками)	Читає дані, порівнює, упорядковує та групує їх, застосовує прості моделі	Учень / учениця: - <i>зчитує</i> дані з таблиць, піктограм, схем та з числового променя; - <i>уносить</i> дані до таблиць; - <i>використовує</i> дані для розв'язування навчально-пізнавальних, практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях
Виконання простих завдань на основі зібраних (наявних) даних та завдань, що описані в математичних текстах, у т.ч. й сюжетних задачах, із застосуванням простих моделей	Виконує прості завдання, описані в математичних текстах, у тому числі й сюжетних задачах	Учень / учениця: - <i>виконує</i> прості завдання, описані в математичних текстах, у тому числі й сюжетних задачах, застосовуючи прості моделі; - <i>знаходить і пояснює</i> зв'язки, які є в задачі, з метою вибору арифметичної дії для її розв'язання

Додаткові теми:

Раціональні способи додавання й віднімання двоцифрових чисел (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо).

Таблиця Піфагора.

Подвійні числові нерівності.

Рівняння з одним невідомим.

Нестандартні задачі, які розв'язують способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень за подіями навколишнього світу (у житті суспільства, школи, природні явища).

«Магічні фігури». Математичні ребуси.